

حیات طیبه

کلیدواژه: حیات طیبه.
پرسش: لطفاً در مورد «حیات طیبه» در آیات و روایات توضیحاتی بیان فرمایید؟
پاسخ:

فهرست مندرجات

- ۱- حیات طیبه
- ۲- عمل صالح
- ۳- معنای حیات طیبه
- ۳.۱- دیدگاه علامه طباطبائی
- ۴- نتیجه بحث
- ۵- حیات طیبه در دعای امام سجاد
- ۶- حدیثی از امام علی
- ۶.۱- توضیح
- ۷- منابعی برای مطالعه بیشتر
- ۸- پانویس
- ۹- منبع

حیات طیبه

در **قرآن کریم** «حیات طیبه» تنها در یک **سوره** آمده است. آنجا که می‌فرماید: «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَ لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ؛ **۱۱۱ نحل (۱۶)، آیه ۹۷.**

هرکس عمل صالح انجام دهد، درحالی‌که **مؤمن** است، خواه مرد باشد یا **زن**، به او **حیات** پاکیزه می‌بخشیم، و پاداش آنها را به بهترین اعمالی که انجام دادند، خواهیم داد.»
توضیح مختصری در مورد عمل صالح که در آیه به آن اشاره شده است، خواهیم داشت.

عمل صالح

عمل صالح آنچنان مفهوم وسیع و گسترده‌ای دارد که تمام فعالیت‌های مثبت و مفید و سازنده را در همه زمینه‌های علمی و فرهنگی و اقتصادی و سیاسی و نظامی و مانند آن شامل می‌شود. از اختراع دانشمندی که برای کمک به انسان‌ها سال‌ها زحمت کشیده گرفته، تا مجاهدت‌های **شهید** جان بر کفی که در صحنه مبارزه **حق و باطل** آخرین قطره‌های خون خود را نثار می‌کند و از درد و رنجی که مادر با ایمانی به هنگام آوردن نوزاد و سپس برای **تربیت** او متحمل می‌شود گرفته، تا زحماتی که دانشمندان برای نوشتن کتاب‌های پرارجشان می‌کشند، همه را فرا می‌گیرد. از بزرگ‌ترین کارها همچون رسالت **انبیا** تا کوچک‌ترین برنامه‌ها همچون کنار زدن یک سنگ کوچک از وسط جاده همه در این مفهوم وسیع جمع است.

← حدیثی از پیامبر

در حدیثی از پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - می‌خوانیم:

«إذا مات ابن آدم انقطع عمله الا عن ثلاث: صدقة جارية، علم ينتفع به و ولد صالح يدعو له؛

۱۱۱ مکارم شیرازی، ناصب، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۶ ش، ج ۱۵، ص ۳۹۱.
هنگامی که فرزند **آدم** از **دنیا** می‌رود امید او از همه چیز بریده خواهد شد، مگر از سه چیز: صدقات جاریه (آثار خیری که در خدمت مردم و در راه **خدا** در جریان است) و **علم** و دانشی که مردم از آن بهره می‌گیرند، و فرزند صالح که برای او **دعا** می‌کند؛ چراکه همه این‌ها برای خدا و در راه او هستند و رنگ ابدیت دارند و نمونه کوچکی از **اعمال** صالحه به شمار می‌آیند.

بحث دیگر در مورد حیات طیبه این است که مفسران در معنی «حیات طیبه» (زندگی پاکیزه) تفسیرهای متعددی آورده‌اند:

بعضی آن را به معنی روزی حلال [تفسیر](#) کرده‌اند. بعضی به قناعت و رضا دادن به نصیب، بعضی به [رزق](#) روزانه، بعضی به [عبادت](#) توأم با [روزی](#) حلال، و بعضی به توفیق بر اطاعت فرمان خدا و مانند آن؛ ولی مفهوم حیات طیبه آن‌چنان وسیع است که همه این موارد را شامل می‌شود. [\[۱۲\] مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۶ ش، ج ۱۵، ص ۱۱، ج ۱۱، ص ۳۹۱ و ۳۹۲.](#)

← دیدگاه علامه طباطبایی

علامه طباطبایی در تفسیر گران‌سنگ *المیزان* چنین گفته است:

در جمله «... فَلَنَحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً» حیات، به معنای جان بخشیدن به چیزی و افاضه حیات به آن است. پس لفظ این جمله با صراحت دلالت دارد بر این‌که خدای تعالی مؤمنی را که عمل صالح کند، به حیات جدیدی غیر آن حیاتی که به دیگران نیز داده زنده می‌کند و مقصود این نیست که حیاتش را تغییر می‌دهد؛ مثلاً حیات خبیث او را مبدل به حیات طیبی می‌کند که اصل [حیات](#) همان حیات عمومی باشد و صفتش را تغییر دهد؛ زیرا اگر مقصود این بود، کافی بود که بفرماید: «ما حیات او را طیب می‌کنیم»؛ ولی این‌طور نفرمود، بلکه فرمود: «ما او را به حیاتی طیب زنده می‌سازیم».

لذا روشن می‌شود که حیات طیب در این دنیا [آشکار](#) است؛ یعنی خدای تعالی حیاتی ابتدایی و جداگانه و جدید به او افاضه می‌فرماید و این آیه با آیه ۱۲۲ سوره مبارکه انعام روشن و تبیین خواهد شد که می‌فرماید:

«**أَوْمِنَ كَان مَيِّتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ...**؛ آیا کسی که مرده بود و ما او را زنده کردیم و نوری برایش قرار دادیم که با آن در میان مردم آمد و شد می‌کند، مثل کسی است که...».

[\[۱۳\] طباطبایی، سید محمدحسین، تفسیر المیزان، ترجمه سید مجدباقر موسوی همدانی، قم، انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه، ج ۱۲، ص ۴۹۱.](#)

نتیجه بحث

هر که [ایمان](#) به خدا و معاد داشته باشد، مرد باشد یا زن در صورتی‌که نیکوکار باشد، در دنیا [زندگی](#) دلچسپ و در آخرت بهتر از آنچه کرده، [پاداش](#) خواهد دید؛ و مشخص شد که حیات طیبه می‌تواند مفاهیم بسیار وسیعی را داشته باشد با توجه به این‌که در دنبال آن، [سخن](#) از جزای الهی به نحو احسن به میان آمده استفاده می‌شود که حیات طیبه می‌تواند یک مصداقی مربوط به دنیا باشد و جزای احسن مربوط به آخرت.

حیات طیبه در دعای امام سجاد

در پایان مناسب است قسمتی از دعای روز عرفه [امام سجاد علیه‌السلام](#) که در آن حیات طیبه خواسته شده و در ادامه آن تفسیر و چگونگی حیات طیبه استفاده می‌شود، [ذکر](#) شود؛ آن حضرت به خدا عرض می‌کند:

«**فأحیی حیوة طیبیة تنتظم بما ارید و تبلغ ما احب من حیث لا اتی ما نکره و لا ارتکب ما نهیت عنه؛**

[\[۱۴\] صحیفة کامله سجادیه، با ترجمه و شرح سید علی‌نقی فیض، دعای عرفه، \(۴۷\)، رقم ۱۱۸.](#)

خدایا مرا با زندگی پاکیزه (حیات طیبه) زنده بدار که به آنچه می‌خواهم پیوسته شود و به آنچه دوست دارم پایان یابد؛ در صورتی‌که آنچه را نمی‌پسندی به‌جا نیاورم و آنچه را نهی کرده‌ای مرتکب نشوم».

حدیثی از امام علی

در روایتی از [امیر المؤمنین، علی علیه‌السلام](#) در ذیل [آیه](#) مورد بحث آمده که می‌فرماید:

«**و سئِلَ عن قوله تعالی «فلنحییته حیاة طیبیة فقال هی القناعة؛**

[\[۱۵\] نهج البلاغه، با ترجمه محمد دشتی، حکمت شماره ۲۲۹.](#)

از [امام](#) پرسیدند: منظور از جمله «فلنحییته حیاة طیبیة» چیست؟ فرمود: [قیاعت](#) است.

← توضیح

بدون شک مفهوم این تفسیر محدود ساختن [حیات طیبه](#) به قناعت نمی‌باشد؛ بلکه بیان مصداقی بسیار روشن است؛ چراکه اگر تمام دنیا را به [انسان](#) بدهند، ولی [روح](#) قناعت را از او بگیرند، همیشه در آزار و رنج و نگرانی بسر می‌برد، و به عکس اگر انسان روح قناعت داشته باشد و از حرص و آز و [طمع](#) برکنار گردد، همیشه آسوده‌خاطر و خوش است.

۱. علامه طباطبائی، تفسیر المیزان، ترجمه سید مجدباقر موسوی همدانی، دفتر انتشارات اسلامی، ج ۱۲، ذیل آیه مورد بحث.
۲. استاد مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۶ ش، ج ۱۱، ص ۳۹۵.
۳. آیه الله هاشمی رفسنجانی، تفسیر راهنما، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۷۸ ش، ج ۹، ص ۵۲۵.
۴. سید علی اکبر قرشی، تفسیر احسن الحدیث، بنیاد بعثت تهران، ۱۳۷۰ ش، ج ۵، ص ۴۹۶.

پانویس

۱. [↑ نحل \(۱۶\)، آیه ۹۷.](#)
۲. [↑ مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۶ ش، ج ۱۵، ج ۱۱، ص ۳۹۱.](#)
۳. [↑ مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۶ ش، ج ۱۵، ج ۱۱، ص ۳۹۱ و ۳۹۲.](#)
۴. [↑ طباطبائی، سید مجدحسین، تفسیر المیزان، ترجمه سید مجدباقر موسوی همدانی، قم، انتشارات اسلامی، وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه، ج ۱۲، ص ۴۹۱.](#)
۵. [↑ صحیفة کامله سجادیه، با ترجمه و شرح سید علی نقی فیض، دعای عرفه، \(۴۷\)، رقم ۱۱۸.](#)
۶. [↑ نهج البلاغه، با ترجمه مجد دشتی، حکمت شماره ۲۲۹.](#)

منبع

[سایت اندیشه قم.](#)

رده‌های این صفحه : [قرآن شناسی](#) | [موضوعات قرآنی](#)